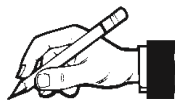

Voorwoord

Klaas Bijsterveld
Redacteur GroninGEN

Voor u ligt de 3e uitgave van dit jaar, deze keer niet het laatste, want wij willen als redactie proberen de productie op te schroeven naar 4x per jaar. Er is momenteel redelijk wat voorraad kopij, zodat we het wel aandurven om jaarlijks 4 uitgaven te verzorgen.

Het zomerreces is voorbij en de tijd breekt weer aan om ons vol overgave in de genealogie te storten. In de zomerperiode zijn er normaal gesproken andere prioriteiten, maar dat heeft niet voor de landelijke organisatie gegolden. Gelukkig zal het de meesten van u ontgaan zijn, maar er zijn wat problemen bij de landelijke organisatie. Meer hierover in de bijdrage van de voorzitter.

Ook heeft ons het trieste nieuws bereikt dat de afgelopen periode een prominent lid, tevens ex-voorzitter, is overleden. In dit nummer verderop is ook daarvoor gepaste aandacht.

Wij proberen naast de reguliere, zeg maar huishoudelijke mededelingen zoveel mogelijk ruimte vrij te houden voor genealogie in de breedste zin des woords. Het is vaak een hele uitdaging om de ingestuurde bijdragen naar ons GroninGEN formaat om te zetten. Daarom hier nogmaals aandacht voor.

Graag bij voorkeur inleveren als platte tekst, op A5 formaat met smalle marges, lettertype Calibri, grootte 9 pt. De plaatjes willen wij graag als losse jpg file ontvangen. Daarnaast kan er een pdf meegestuurd worden waarop de inzender al zijn lusten kan botvieren. Hieruit kan dan de redactie inspiratie putten om het uiteindelijk netjes in het blad te krijgen.

Veel leesplezier.

Digitaal toezenden GroninGEN

In de vorige nummers van GroninGEN hebben wij de mogelijkheid genoemd om GroninGEN digitaal te ontvangen. Verscheidene mensen hebben zich aangemeld. Hartelijk bedankt. Desondanks willen wij u deze mogelijkheid wederom onder uw aandacht brengen. Zendt u daartoe een email met uw naam, lidnummer en natuurlijk het te ontvangen e-mailadres naar redactie@groningen.ngv.nl. Indien uw e-mailadres wijzigt moet u dat ook aan ons doorgeven zodat wij het kunnen aanpassen. Personen die zich hiervoor aanmelden zullen GroninGEN m.i.v. het eerstkomende nummer digitaal ontvangen.

Namens Bestuur en Redactie,
Klaas Bijsterveld

Van de voorzitter

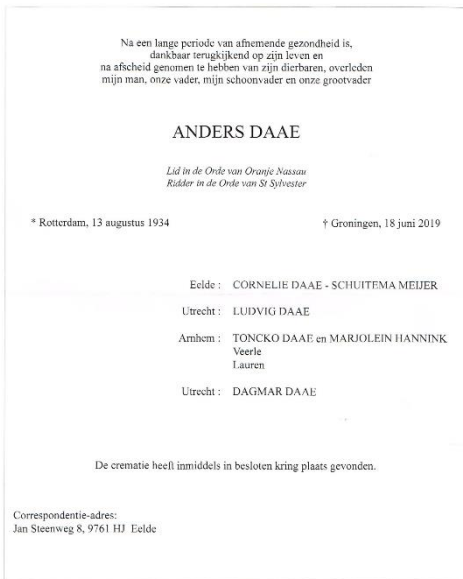
Ik schrijf deze bijdrage met een erg dubbel gevoel. Aan de ene kant ben ik verheugd en trots als ik naar het functioneren van onze eigen afdeling kijk. Wij hebben het afgelopen jaar een succesvol genealogisch spreekuur georganiseerd en de belangstelling voor de basiscursus genealogie, waarmee we in het najaar starten, is overweldigend. We hebben mee gewerkt aan een genealogische middag bij het Scheepvaartmuseum en daarom heen ook nog veel leuke publiciteit gehad. We zijn gestart met het zogenaamde ledematenproject om de ooit onder regie van ons lid Menne Glas opgestelde ledematenregisters over te zetten naar Alle-Groningers. Een redelijk aantal leden van onze afdeling is hier enthousiast mee bezig. Ik verwijs voor details naar de bijdrage van ons bestuurslid Teijo Doornkamp elders in dit blad. We durven het aan om de frequentie van ons afdelingsblad GroninGen te verhogen van drie naar vier keer per jaar. Tenslotte leveren wij onze bijdrage aan de lezingencyclus, die in samenwerking met de Groninger Archieven en de vereniging Stad&Lande wordt georganiseerd. Kortom een afdeling, die bruist van de activiteiten en waarbinnen leden met plezier en enthousiasme bezig zijn met hun hobby. Het enige smetje is, dat we nog een vijfde bestuurslid zoeken. Maar ik denk, dat het na de bovenstaande opsomming wel aanmeldingen zal regenen (secretaris@groningen.ngv.nl).

Hoe anders is dat helaas op landelijk niveau. Het ledental van de vereniging loopt gestaag terug en dat geeft druk op de financiën. Maar dat is eigenlijk nog niet het ergste. Wat ronduit een ramp is, is de automatisering. Enige jaren geleden is gestart met de vernieuwing van de website onder het motto "Ontdek jouw verhaal". Wat men zich toen blijkbaar niet realiseerde, was, dat men hiermee een kaart uit een kaartenhuis trok, dat vervolgens met donderend geraas instortte. Sindsdien is er van alles geprobeerd om de zaak weer vlot te trekken, maar het werd door een datalek alleen maar erger. Nu wordt alles weer van de grond af aan opnieuw opgebouwd en dat zou dan de oplossing moeten bieden. Maar wij hebben als afdelingsbestuur al zoveel van dat soort meldingen gekregen. Eerst zien en dan geloven is daarom ons credo. Ondertussen leidt dit alles op landelijk niveau tot stevig moddergooien tussen het huidige hoofdbestuur en voormalige hoofdbestuursleden. Ik zal niet in details treden, maar het is niet fris. En wij ontkomen er waarschijnlijk niet aan om bij dat gevecht positie te kiezen. Dan is een hobby plotseling niet zo leuk meer. Wat ook niet leuk is, is dat door alle automatiseringsperikelen onze afdelingswebsite niet van de grond komt, de gegevens op de site verouderen, er slechts met moeite nieuwsbrieven verzonden kunnen worden, de ledenadministratie niet 100% is en de contributie-inning kuren vertoond. Gelukkig kunnen we dan terugvallen op onze eigen afdeling en geldt maar eens te meer "Er gaat niets boven Groningen".

Uw Afdelingsvoorzitter,
Eppo van Koldam

In memoriam Anders Daae

Teijo Doornkamp, Peize

Op 18 juni 2019 overleed Anders Daae, oud-voorzitter van de afdeling Groningen van de NGV.

Daae volgde begin 1988 G.A. Brongers op als voorzitter en werd zelf in 1999 opgevolgd door Joop van Campen. Een aantal mensen roemen hem als people manager en organisator. Hij wist mensen goed te betrekken bij de vereniging. Men noemt hem ook een pietje precies, met een goed hoofd voor de feiten. Hoewel voorzitter van een afdeling die vooral met genealogie bezig was, ging zijn hart vooral uit naar de (kerkelijke) heraldiek. Hij ontwierp bij voorbeeld wapens, zegels en vlaggen voor bisdommen. Hij ontving daarvoor in 2008 uit handen van de Aartsbisschop-elect van Utrecht, Mgr. Dr. W. Eijk, het ridderkruis in de Orde van St. Sylvester. Op een eerder moment was hij al

benoemd tot lid in de Orde van Oranje-Nassau voor zijn culturele bijdrage op dit gebied.

De afdeling Groningen van de NGV gedenkt in hem een voorzitter die de afdeling op de kaart heeft gezet.

Met dank aan Henk Hartogh, Joop van Campen, Frans Renssen, Antonia Veldhuis en Tineke van de Wege voor het delen van hun herinneringen aan hem.

Afdelingsprogramma

Alle bijeenkomsten vinden normaal gesproken plaats in de Groninger Archieven, Cascadeplein 4 te Groningen, in het verlengde van het Hoofdstation tussen het Emmaviaduct en het Hoornsediep: vijf minuten lopen vanaf bus- en NS-station. Toegang is gratis. Zaal open vanaf een half uur voor aanvang van de bijeenkomst.

Het lezingenprogramma van NGV afdeling Groningen, Stad&Lande en de Groninger Archieven ziet er als volgt uit. Voor nadere informatie zie ook de websites van de organiserende verenigingen en instellingen.

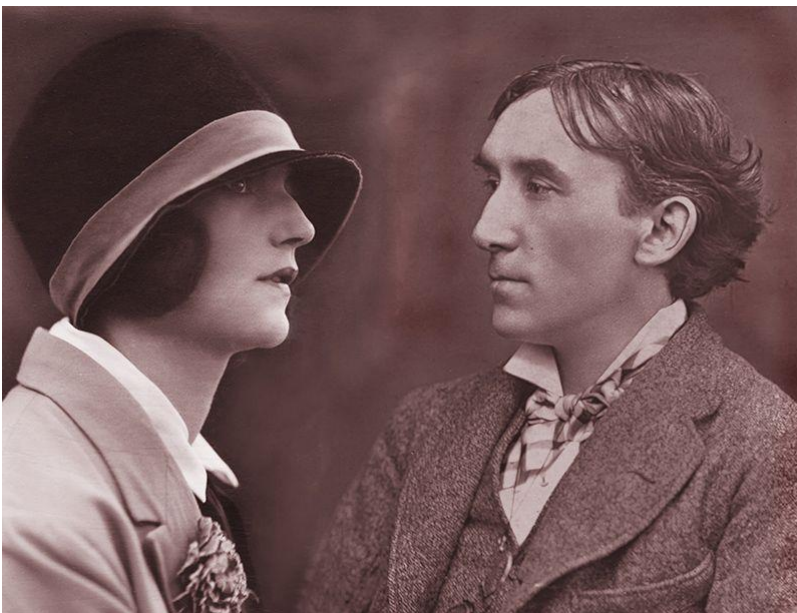
30 oktober - 20:00 uur. Sipke de Wind over 'Groningen als garnizoensstad in de Tweede Wereldoorlog'.

27 november - 20:00 uur. Johan Jeltema over 'Een Deftig Huys met een fraay Hoff'; over het huis Zoutstraat 16 te Groningen en omgeving.

Dag van de Groninger Geschiedenis 2019

12 oktober 2019 van 11:00 tot 17:00 uur.

De Dag van de Groninger Geschiedenis staat dit jaar in het teken van Zij/Hij, het landelijke thema van de Maand van de Geschiedenis. Kom naar de Dag en laat u verbazen en verwonderen over de vele aspecten van de Groninger (Zij/Hij) geschiedenis.

Foto's P.E.M. Bouchier, 1925-1930 / Godfried de Jong, 1880-1887, Groninger Archieven (2138_3288 / 1990_369)

Het programma

In veel programmaonderdelen staat de relatie vrouw/man centraal. Een van de bekendste Nederlandstalige zangduo's opent de Dag van de Groninger Geschiedenis: Lucas en Gea. Zij zingen over de bijzondere en soms uitdagende Zij/Hij verhoudingen.

Speciaal voor deze Dag wordt het Groninger vrouwencafé Dikke Trui uit de jaren 80 weer opgebouwd en geopend. De theatervoorstelling geeft een beeld van wat er zich afspeelde. Na afloop is het café geopend en kunnen gesprekken van toen worden voortgezet met dames die destijds ook aan de bar zaten.

Gabriëlle Glasbeek en Marieke Klooster (voormalig Vrouw Holland) brengen een ode aan de Groninger vrouwen van toen en nu in een cabaretse voorstelling. De besproken historische

vrouwen komen ook voor in de Vrouwengalerij. Deze galerij is compleet te zien tijdens de Dag, inclusief Aletta Jacobs, Etta Palm, Beetke van Rasquert en Marie Kamphuis.

Dit is slechts een greep uit het programma en naast depotrondleidingen in het archievengebouw, stadswandelingen, documentaires en lezingen, zijn er tal van andere activiteiten.

Basiscursus Genealogie

Vanaf 8 oktober start de afdeling Groningen van de NGV met een basiscursus genealogie. Zie voor het programma en de kosten de bijdrage in GroninGEN 2019-2. De belangstelling was groot. Zo groot dat deze cursus nu volgeboekt is en u alleen nog op een wachtlijst kunt worden geplaatst. Het bestuur van de afdeling overweegt uiteraard of we de training op een later moment zullen gaan herhalen. Wilt u nog op de wachtlijst worden geplaatst, mail dan Simon Dallinga (simondallinga@hotmail.nl).

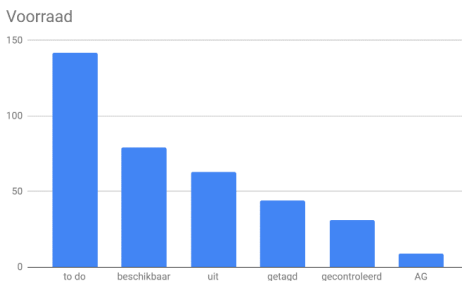
Het genealogisch spreekuur start weer na de basiscursus, in februari 2020.

Project Lidmaten Gezocht

Teijo Doornkamp, Peize, doornkampt@zonnet.nl

Eind mei zijn de zogenaamde 'taggers' aan het werk gegaan om in de transcripties van LidmatenGroningen.nl de diverse naamgedeeltes te markeren. Een beetje tot mijn verrassing bleken niet alleen genealogen zich te hebben opgegeven om dit werk te doen maar ook mensen die (nog) niets met onze hobby van doen hebben.

Het eerste begin is uiteraard moeilijk, dus wie dat wilde is geïnstrueerd in een klasje, er zijn video's gemaakt om het voor te doen en er is een document Veel Voorkomende Vragen opgesteld. Een paar taggers hadden het daarna wel gezien, maar de grote groep ging gelukkig

door. Momenteel werken we met 19 vrijwilligers en hebben we de volgende status. Van de 142 kerspelen zijn er nog 79 beschikbaar, 63 uitgestuurd naar een tagger, 44 getagd, 31 gecontroleerd en 9 inmiddels beschikbaar op AlleGroningers. Niet gek voor de 13 weken die we nu bezig zijn. In dit tempo hebben we begin 2020 klaar alle lidmaat-gegevens beschikbaar in AlleGroningers.

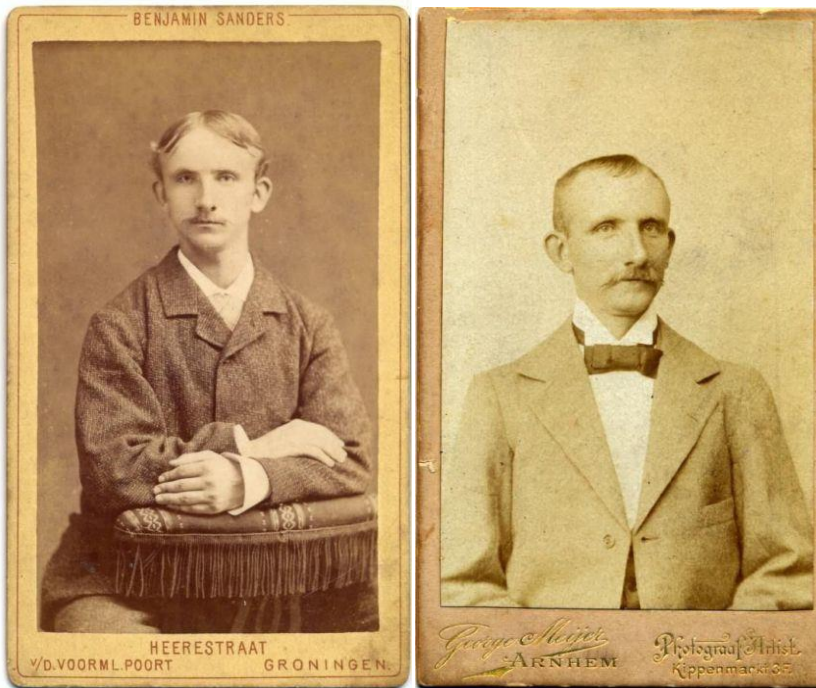
Wilt u nog meehelpen, stuur me dan op tijd een mailtje!

Zoeken in een oud fotoalbum (deel 2)

Jan Tolboom

[Redactie: het oorspronkelijke artikel was 30 A4-tjes groot. De redactie heeft het artikel ingekort en publiceert het in 2 delen. Dit is deel 2, het 1e deel is te vinden in GroninGEN 2019-2). Het originele artikel met meer plaatjes kunt u vinden op de website van de NGV Groningen.]

Jan Mulder, geboren op 31 mei 1856 Groningen, zoon van Hubertus Mulder en Jantje Huges, overleden op 03-12-1930 Groningen (bij zijn overlijden woont hij in Haren). Gehuwd op 30 oktober 1896 te Arnhem (akte 356) met **Helena Christina van Herkhuizen**, dienstbode, geboren op 6 januari 1872 te Nijmegen, overleden op 22 november 1947 te Haren, dochter van Cornelis Nicolaas van Herkhuizen (ijzergieter) en Maria Johanna Eggenhuizen.

Beide portretfoto's zijn genomen van Jan Mulder (1856-1930), links door de fotograaf Benjamin Sanders uit Groningen en rechts door George Meijer uit Arnhem. Benjamin Sanders overleed op 3 februari 1889. De foto moet dus voor die datum genomen zijn. De linker foto is een zogenaamd kniestuk. Een manier van fotograferen die pas na 1880 in zwang kwam. Vanaf 1856 heeft hij in Groningen als fotograaf gewerkt. In 1880 vestigde hij zich in de Heerestraat. De foto is dus tussen 1880 en 1889 genomen. De rechter foto is vermoedelijk genomen ter gelegenheid van zijn huwelijk in 1896 aangezien George Meijer in 1896 failliet gaat. Dit faillissement wordt opgegeven op 4 februari 1897.

Uit dit huwelijk:

1. **Hubertus Cornelis Mulder**, opzichter, vertegenwoordiger, geboren op 13 september 1897 te Arnhem, overleden op 18 september 1946 te Groningen. Gehuwd op 8 mei 1920 te Delfzijl met **Elbertje Geertuida Elisabet Waalkens**, geboren op 24 januari 1896 te Delfzijl (Meedhuizen), overleden op 29 november 1958 te Haren, dochter van Pieter Waalkens, landbouwer, en Geertruida Mulder.

Uit dit huwelijk:

- a. **Pieter Jan Hubertus Mulder**, geboren op 25 april 1920 te Haren.

2. **Maria Jannetje (Marie) Mulder**, geboren op 12 oktober 1898 te De Bilt, overleden op 24 december 1974. Gehuwd op 10 juni 1918 met **Jan Harke Bolhuis**, officier van gezondheid - arts, geboren op 24 oktober 1890 te Haren (Glimmen), overleden op 27 februari 1954 te Utrecht, zoon van Harke Bolhuis, caféhouder, landbouwer, en Greta Maria Poutsma.

Uit dit huwelijk:

- a. **Harke Jan Bolhuis**, geboren op 16 juni 1919. Gehuwd met Stephanie Gerlach, geboren op 12 oktober 1926.
- b. **Hugo Jan Bolhuis**, geboren op 6 december 1920, overleden op 26 september 1986. Gehuwd met Petronella Ragay.

Links de trouwfoto van Maria Jannetje en Jan Harke uit 1918.

Jan Harke Bolhuis werd in het Groningse dorp Haren aan het einde van de negentiende eeuw geboren als zoon van Harke Bolhuis en Greta Maria Poutsma. Na de hogereburgerschool te Groningen studeerde hij geneeskunde aan de Universiteit van Groningen. Hij begon zijn carrière als lid van de Keuringsraad voor de Militie. Omstreeks 1917 vertrok hij als officier van gezondheid naar Nederlands-Indië. Na een kort periode in Batavia te hebben gewerkt werd hij overgeplaatst naar Jambi. Vervolgens was Bolhuis werkzaam bij de röntgenafdeling van het militair ziekenhuis te Cimahi. In 1924 keerde hij terug naar Europa en studeerde röntgenologie aan de universiteiten van Wenen, Frankfurt en Hamburg, waarna hij in 1924

promoveerde aan de Universiteit van Leiden tot doctor op het proefschrift *De Biologische werking van primaire en secundaire röntgenstralen op bacteriën*. In 1926 keerde hij terug naar Indië. Daar werd hij aangesteld als röntgenoloog bij het militair ziekenhuis te Batavia en richtte in het Sint Carolus-Ziekenhuis aldaar een röntgenafdeling in. In 1933 keerde hij terug naar Nederland en werd hij röntgenoloog te Utrecht en Zeist. Bolhuis was secretaris van de Geneeskundigen Kring te Batavia, secretaris van 'de Utrechtsche Specialisten Vereeniging' en voorzitter van 'de Nederlandsch-Indische Röntgenologen Vereeniging'. Hij was ridder in de Orde van de Nederlandse Leeuw (Bron: Wikipedia https://nl.wikipedia.org/wiki/Jan_Harke_Bolhuis).

3. **Johanna Helena (Jo) Mulder**, geboren op 13 januari 1900 te De Bilt, overleden op 3 april 1981. Gehuwd met **Johannes Frederik van Ouwerkerk**, geboren op 28 april 1887 te Haarlem, overleden op 31 januari 1963 te Haren, zoon van Johannes Marinus Ouwerkerk, zadelmaker, en Bernardina Frederika Anna Lizetta Bes. Het echtpaar kreeg geen kinderen. Johanna Helena (tante Jo) heeft voor de opvoeding van haar neefje Piet gezorgd.

4. **Johan Hugo Mulder**, geboren op 3 oktober 1908 te Scheemda, overleden op 16 maart 1931 te Scheemda op 22-jarige leeftijd bij een motorongeluk.

Op de achterkant van de foto staat geschreven 3 jaar oud. De foto moet dus in 1912 genomen zijn. Parmantig staat Johan Hugo op een stoel. Het origineel van de foto is 5 x 8,2 cm. Deze goedkope vorm van fotografie aan het begin van de twintigste eeuw werd met name gebruikt voor portretfotografie zonder achtergrond. De opstelling was vast – om zo min mogelijk handelingen te hoeven uitvoeren. Normaal werd iedereen in de stoel gefotografeerd. Maar aangezien Johan Hugo nog erg klein was mocht hij op de stoel staan. Boven aan de foto stonden de gegevens van de fotograaf en het negatiefnummer.

Huis in Scheemda van de familie Mulder-van Herkhuizen. Het huis werd gebouwd in 1641 en afgebroken aan het begin van de jaren vijftig van de twintigste eeuw. De familie heeft er gewoond van 1906 tot november 1910.

Het huis van de familie Mulder-van Herkhuizen in Haren, dat zij tussen 1910 en 1963 bewoond hebben.

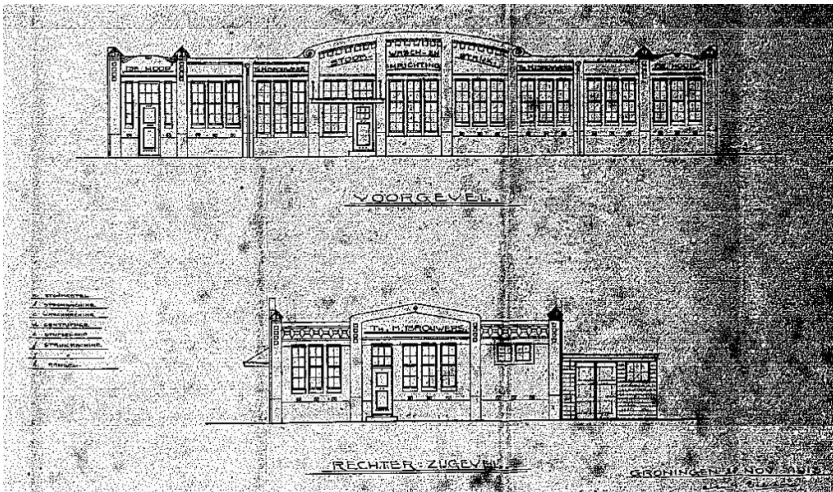
“Knol's Koek terug naar Hoendiep”

Hans Brouwers

Soms lees je een artikel over iets wat een rol speelt in je eigen onderzoek. In dit geval het pand van Knol's Koek aan het Hoendiep dat in november 2010 en augustus 2018 zwaar werd beschadigd door brand. Knol's Koek fabriek, de bakkerij aan het Hoendiep, waar bijna elke Groninger wel eens een vers gebakken koek heeft gehaald, zal op de oorspronkelijke locatie worden herbouwd.¹

De geschiedenis leert ons dat dit niet de eerste keer dat een brand op deze locatie heeft plaats gevonden. Op 15 december 1913 vraagt Theodorus Martinus Brouwers een vergunning aan voor “de bouw van een was en strijkinrichting op adres Hoendiep”.² Op de oorspronkelijke bouwtekeningen herkennen we het karakteristieke witte pand aan het Hoendiep. Opvallend

detail is de tekst zoals vermeld op de bouwtekening uit 1913: “plan tot wederopbouw der afgebrande Stoom- Wasch- en Strijkinrichting De Hoop aan het Hoendiep N.Z.”.

“Plan tot wederopbouw” is het gevolg van een brand op 16 oktober 1913, die de toenmalige fabriek volledig in de as heeft gelegd. Berichtgeving over de brand leidde destijds tot vragen in de gemeenteraad van Groningen. Het duurde maar liefst 40 minuten voordat de eerste waterstralen uit de stoomspuit kwamen. Op de vraag van de journalist *“hoe het kwam, dat 40 minuten noodig waren om de spuit op stoom te krijgen antwoordde de brandmeester, dat dit met het systeem van de oude spuit niet spoediger kan. Trouwens, het leek in 't eerst ook niet, dat zij zou moeten worden gebruikt, 't liet zich aan zien, dat een paar emmers water voor 't blusschen voldoende zouden zijn, doch toen men met het reddingswerk deuren en vensters openzette, vatte het vuur tocht waardoor het zich in een oogenblik uitbreidde. Toen is de stoomspuit aangezet, doch er viel niets meer te redden. Maar dan geeft een stoomspuit immers in een dergelijk geval niets, wanneer het 40 minuten duurt om haar op stoom te krijgen, merkten we op. Neen, zoo'n spuit is heel mooi, als ze zoover is, dat ze water kan geven, doch wanneer er haast bij is, is ze niets waard". Als er een brandkraan geweest was hadden we zoo goed als alles kunnen behouden", was het antwoord. Dus, als er vanavond eens weer brand uitbrak op een plaats, waar geen brandkraan is, zal het ook minstens 40 minuten duren, alvorens met het blusschingswerk kan worden begonnen. Ja, daar kunnen we niets aan doen, 't is 'n heele omslag met zoo'n stoomspuit. De menschen, die er bij staan, praten maar wat, doch als ze eens alles wisten ze zouden wel een andere meening hebben; we hebben ons best gedaan", zei de brandmeester*”.³

Het optreden van de brandweer was weer aanleiding tot een *Interpellatie over den brand op 16 Oct j.l.* in de gemeenteraad van de stad Groningen. De motie waarin aan B. en W. wordt gevraagd om in overweging te nemen om *aan den Raad mededeeling te doen, na onderzoek van de zaak, of er maatregelen moeten worden genomen om een herhaling in de toekomst te voorkomen* was haalt het niet. Groningen had in die twee mobiele stoombrandspuiten, mobiel

wil in dit geval zeggen dat ze niet zelfstandig kunnen rijden. Het materieel bestond o.a. in deze tijd uit een stoomspuit met een capaciteit van 800 liter per minuut, deze werd door paarden getrokken. Na de Academiebrand op 30 augustus 1906 in Groningen kwam er in 1909 een tweede stoomspuit bij met een capaciteit van 2000 liter per minuut.⁴

Theodorus Martinus Brouwers, geb. Ruigezand 1 februari 1841, verkoopt in 1888, samen met z'n broer Nomdo Zuidema Brouwers, geb. Oldehove 27 juni 1837, hun gezamenlijk bezit, betreffende twee boerderijen en de bijbehorende grond te Lauwerzijl. Theodorus Martinus vestigt zich te Groningen en begint daar naar verluidt een wasserij. Het eerste tastbare bewijs van het bestaan van de wasserij komen we tegen op een prentbriefkaart getiteld "Stoom Wasch- en Strijkinrichting Th. M. Brouwers" rond 1910.

Op deze prentbriefkaart zien we op de gevel van het woonhuis een jaartal wat suggereert dat het dateert uit 1882, nog net te zien is dat het pand links naast het huis de blekerij moet zijn. Voor het huis poseren Martinus Theodorus en zijn vrouw Bouke Wiersema, geb. Uithuizermeeden 27 maart 1854 en hun zoons Bernard Martinus geb. Ruigezand 5 juni 1877, Martinus Petrus Justus geb. Ruigezand 1 september 1882, Justus Bartholomeus geb. Ruigezand 9 augustus 1885 en Berend Popko geb. Haren 11 januari 1896. Als Theodorus in 1918 overlijdt, neemt Bernard Martinus Theodorus de zaak over van zijn vader waarna het in 1958 wordt verkocht aan de familie Knol. Genealogie van de familie Brouwers is eerder gepubliceerd in "Leven in de Brouwerij"⁵, en deels in Gens Nostra.⁶

Noten:

- 1- DvhN, 29 april 2011 en 5 oktober 2018.
- 2- Groninger Archieven Toegangsnummer: 2129 Bouwvergunningen gemeente Groningen (1), (1856-) 1863 - 1916 (-1918) Aanvraag van Brouwers, Th.M. voor bouw was en strijkinrichting op adres Hoendiep (Kadastraal: C 5417), 15 december 1913.
- 3- NvhN, 17 oktober 1913 rubriek Stad en Dorp.
- 4- NvhN, 25 oktober 1913 rubriek Stad en Dorp.
- 5- Brouwers, H.S.K., Leven in de Brouwerij, een familiegeschiedenis en genealogie, 417 pag., eigen beheer, Zuidhorn 2015 en <http://www.genealogiebrouwers.nl>.
- 6- Elema, P.J.C., Brouwers (Groningen), Gens Nostra 1, 1991, pag. 5 e.v.

De Waard (cum Grashuis)

Petronella J.C. Elema, Groningen

In het rekestboek van de stad Groningen vond ik, anno 1802, een klein huwelijksdrama vermeld.¹ Gepke Teunis, huisvrouw van Willem Grashuis, klaagde bij het stadsbestuur over het feit dat haar man haar de deur had gewezen en weigerde om haar levensonderhoud te verschaffen. Zij was noodgedwongen weer bij haar moeder ingetrokken (naam en woonplaats niet genoemd) en was daar ook bevallen van een zoontje; pogingen tot verzoening en verzoeken om alimentatie leverden niets op. Het stadsbestuur vond onderhoud voor het kind wel wenselijk, en gaf toestemming tot een scheiding van tafel en bed, maar veel meer kwam er niet uit...

Hun huwelijk (niet veel langer dan een jaar tevoren gesloten) en het latere overlijden van de man (in 1813) kon ik achterhalen. Maar ik zag aanvankelijk niet onder welke naam Gepke zelf was overleden – of wat er met haar kind gebeurd was. Gedoopt was het niet, een overlijden zag ik ook niet. Toch zal het jong zijn gestorven, want toen de AlleGroningers-site eenmaal in de lucht was, kon ik het kind nog steeds niet terugvinden. Wel echter het overlijden en de familienaam van Gepke, en met behulp van die familienaam ook een aantal van haar broers en zusters. Er is heel weinig over hen te vinden; pas na 1811 verandert dat. Gezien het grensgebied (Niezijl, Grijskerk) achtte ik het mogelijk dat ze van over de provinciegrens afkomstig zijn, maar dat lijkt ook niet het geval te zijn. De kinderen (ik vond er zes die volwassen werden) waren geen van allen gedoopt en zo helde ik over naar een doopsgezinde afkomst. Dat blijkt te kloppen: de heer S.H. Abels te Eexterzandvoort herkende het gezin als zodanig. Hij verschaftte mij ook een trouwdatum voor de ouders en wel in Pieterzijl anno 1762.

Ik twijfel er geen moment aan, in Pieterzijl stond namelijk een doopsgezinde vermaning, maar hij kon helaas geen bronvermelding verstrekken.

Gepke trok dus in 1802 bij haar moeder in (wat impliceert dat haar vader toen al was overleden). Misschien woonde moeder toen (nog) in Niehove – bij Gepkes huwelijk in 1801 stond bij haar genoteerd “te Niehove”, maar misschien al in Niezijl, waar zowel moeder (in 1817) als dochter (in 1824) overleden. Van Niezijl zijn er geen diaconierekeningen. Van Niehove wel, en die nam ik door vanaf half 1785. Dat leverde helaas niets op: geen begrafenis van Tunnis Jans, maar ook geen begrafenis van zijn kleinkind (Gepke’s zootje).

Gepke had overigens nog kunnen hertrouwen, want haar man overleed immers begin 1813, maar dat is klaarblijkelijk niet gebeurd.

Over haar herkomst het volgende:

- I. Tunnis Jans [de Waard], landbouwer te Niehove, overl. voor 1803, tr. [Pieterzijl 14 maart 1762] Louwke Jacobs, geb. ca. 1742, overl. Niezijl (huis no. 24, gem. Grijpskerk, oud 75 jr., nalatende vier kinderen) 10 nov. 1817, dr. van Jacob Simons en Gepke Sijtses.

De ouders van Louwke Jacobs waren Jacob Simons, van De Waard, en Gepke Sijtses, van Surhuisterveen. Zij ondertrouwden te Grijpskerk en kregen op 13 sept. 1724 attestatie om elders te trouwen. Louwke zal dan één van hun jongere kinderen zijn geweest; qua vernoeming klopt het mooi. Volgens opgave van Sebo Abels kan Tunnis Jans zijn gedoopt Grijpskerk 25 mei 1727 als zoon van Jan Abels en Trijnje Pieters, maar dat is niet zeker.

Uit dit huwelijk:

- 1 Gepke Tonnis de Waard, geb. ca. 1765, bij haar huwelijk van Niehove, naaister, overl. Niezijl (huis no. 47, gem. Grijpskerk, oud 54 jr.) 28 sept. 1824, otr./tr. Groningen 23 juli/9 aug. 1801 Willem Grashuis, ged. Groningen N.K. 8 maart 1772 (in de Nieuwe Ebbingestraat), overl. Groningen (oud 40 jr.) 19 jan. 1813, zn. van Arend Willems Grashuis en Aaltje Willems Keizer; hij tr. 1. (onder de naam Willem Grashuis) Groningen 29 juni 1800 Sijrtje Noordhoff, overl. Groningen (breuk betaald) 20 jan. 1801.
- 2 Jacob Tunnis de Waard, geb. 1766-'67, overl. Niezijl (gem. Grijpskerk, oud 48 jr.) 8 aug. 1815.
Jacob Tunnes te Niezijl nam op 1 mei 1812 de familienaam De Waard aan. Hij was de enige in zijn familie van wie deze registratie bekend is. Wel werd (één dag eerder, namelijk op 30 april 1812) dezelfde naam genoteerd voor zijn dorpsgenoot Jan Willems en diens vier zootjes.
- 3 Jan Teunis de Waard, geb. ca. 1771, overl. (bij een schipbreuk te Scheveningen) 5 nov. 1821.
- 4 Wijbe Tonnis, geb. Niehove (gem. Oldehove) ca. 1774, overl. Groningen (oud 38 jr.) 30 jan. 1813.
- 5 Rensktje Tunnis [Rinske Teunis] de Waard, geb. 1781-'82, bij haar huwelijk van Niehove, overl. Grijpskerk (oud 36 jr.) 16 juli 1818, tr. Grijpskerk 11 juni 1809 Jacob Haantjes Formsma [ook: Jacob Hantjes Vormsma], geb./ged. Dokkum 16 sept./22 sept. 1776 (get. Lijsbeth Klaases Vormsma vrouw van Jan Rienks), kuiper, overl. Grijpskerk (oud 70 jr.) 9 sept. 1847, zn. van Ha[a]ntje Klases Vormsma en Dieuke Jacobs.

Vermoedelijk zijn hun kleinkinderen Formsma de enige “blijvende” nazaten van de stamouders.

Uit dit huwelijk:

- a Teunis Jacobs, ged. Grijpskerk 24 sept. 1809, jong overl.
- b Tunnis Jacobs [Formsma], ged. Grijpskerk 30 sept. 1810, kuiper, overl. Grijpskerk (oud 37 jr.) 3 maart 1848.
- c Johannes Jacobs Formsma, geb. Grijpskerk 7 sept. 1813, tr. Grijpskerk 16 mei 1836 Willemke Berends Reitsema.

Uit dit huwelijk verscheidene kinderen.

- d Jan Jacobs Formsma, ged. Grijpskerk 10 april 1816, pel- en roggemolenaar, overl. Hallum (gem. Westdongeradeel, oud 75 jr.) 6 juli 1892, tr. 1. Kollumerland 8 mei 1847 Antje Andries Keuning, tr. 2. Kollumerland 31 dec. 1857 Minke Renzes Rispens.

Uit beide huwelijken kinderen.

- 6 Sijtze Teunis, geb. Niehove 9 okt. 1784 (akte van bekendheid) of 14 okt. 1784, volgt II.

- II. Sijtze Teunis de Waart, geb. Niehove [Nijehoof, gem. Zuidhorn] 9 of 14 okt. 1784, overl. Nes (oud 32 jr.) 12 jan. 1816, tr. Ferwerderadeel 27 maart 1811 Trijntje IJsbrands Galema, geb. Stiens (Leeuwarderadeel) 1 dec. 1791 (volgens akte van bekendheid), overl. Harlingen 7 mei 1885, dr. van IJsbrand Fransen en Sijtske Willems; zij hertr. Ferwerderadeel 6 maart 1823 Jitze Sapes Kooistra, geb. Birdaard (Dantumadeel), landbouwer, zn. van Sape Rinses Kooistra en Renske Jitzes Spar, eerder gehuwd met Ymkje Dirks Hellinga.

Bij zijn huwelijk was hij “commis ten kantore der beschrevene middelen, arrondissement Ferwerd”. Hij ondertekende de akte met een prachtig handschrift. Bij zijn inschrijving als kiesgerechtigde te Ferwerderadeel (1811-1812) werd voor Sijtze Teunis de Waart (bediende van de ontvanger der directe belastingen, wonende te Nijkerk) de geboortedatum 14 okt. 1784 opgegeven. Hij nam, net als zijn broers en zusters, de naam De Waart aan toen hij in Nijkerk woonde (inschrijving te Marrum, gem. Leeuwarderadeel, 4 jan. 1812).

Bij de doop van zijn kinderen in Nes (Westdongeradeel) was hij “onderwijzer der jeugd”. De overlijdensakte, uit 1816, vermeldt niets over zijn huwelijk(!) Wel dat hij zoon was van wijlen Tunnes de Waart en Louwkjen N., de moeder “wonende te Nuwe Sijl in Groenengerland”. Dat was juist: Louwke Jacobs zou daar in 1817 overlijden.

Uit haar tweede huwelijk zou Trijntje IJsbrands Galema nog enkele kinderen krijgen.

Uit dit huwelijk:

- 1 Louktje de Waart, geb. Westernijkerk 5 jan. 1812, overl. Dokkum (oud 73 jr.) 7 aug. 1885, tr. Dokkum 25 mei 1851 Gosse Jans Schregardus, geb. Aalsum (Oostdongeradeel), scheepstimmermansknecht te Aalsum op de Streek onder Dokkum, overl. Aalsum (Oostdongeradeel) 8 juli 1868, zn. van Jan Frederiks Schregardus en Doetje Doedes.

Uit dit huwelijk:

- a Jan Schregardus, geb. Aalsum (Oostdongeradeel) 13 maart 1852, tr. 1. Dokkum 25 aug. 1889 Sjoukje Gorter, dr. van Anna Klazes Gorter en Martje Alles Gorter, tr. 2.

Dokkum 18 mei 1920 Gerhardina Hermina Heezen, dr. van Hendrik Joost Adrianus Heezen en Aleida Hermina Stokhorst.

Jan Schregardus had uit deze huwelijken geen kinderen.

- 2 Sijtsche de Waart, geb. Nes (Westdongeradeel) 13 maart 1814, overl. Nes (oud 10 wk.) 22 mei 1814.
- 3 Sijtsche de Waart, geb. Nes (Westdongeradeel) 25 maart 1815, dienstbode, overl. Leeuwarden [als: Sytske Sytzes de Waard] 28 okt. 1856.

Noten:

-1- GrA, Rekestboek dl. 84, 22-12-1802.

Het einde van de brouwerij van de familie Vos te Appingedam

Peter van Rooden, Zegge (NB)

In het begin van de achttiende eeuw kende de stad Groningen meerdere bierbrouwerijen en brouwhuizen. Eén daarvan was De Gekroonde Vos¹ die beheerd en verpacht werd door verschillende generaties van de familie Vos. Achtereenvolgens waren Jannes Vos (ca. 1675-1742), Albertus Vos (1704-1760), Arent Vos (1743-1795) en tenslotte Albertus Vos (1784-1813) bierbrouwer in deze familie, waarbij Arent het brouwen voortzette in Appingedam en hierin opgevolgd werd door zijn zoon Albertus.² In 1813 komt het familiebedrijf ten einde en wordt de brouwerij verkocht.³

Jeugd

Albertus Vos wordt als negende kind geboren in het huwelijk van Arent Vos en Helena Tonkens en wordt op 31 oktober 1784 ten doop gehouden in de kerk van Appingedam. Vader Arent⁴, bierbrouwer te Groningen en Appingedam, trouwde in 1770 met de dochter van Damster burgemeester Arent Tonkens (1703-1783) die eveneens bierbrouwer was. Sinds zijn trouwen lijkt vader Arent Vos zijn werkzaamheden als brouwer enigszins te verdelen tussen beide steden alvorens hij zich definitief vestigt in Appingedam. Albertus groeit op met twee jongere broers Arent en Hindrik en een aantal oudere zussen. Als oudste zoon is Albertus voorbestemd om de brouwerij van zijn vader over te nemen die is gevestigd aan de Solwerderstraat (noordzijde, het huidige nummer 7).⁵ En het moment om de brouwerij over te nemen komt sneller dan gedacht, want in 1795 overlijdt vader Arent op 52-jarige leeftijd als Albertus nog maar 10 jaar oud is. Moeder neemt vanaf dat moment de zaken waar totdat Albertus oud genoeg is om als brouwer aan de slag te gaan. Wanneer dat moment aanbreekt, is niet bekend.

Huwelijk

Op 14 oktober 1804, vlak voor zijn 20e verjaardag, treedt Albertus in het huwelijk met de 18-jarige Martje Hendriks Post (1786-1829), geboren te Holwierde.⁶ Of Albertus nu al brouwer van beroep is weten we niet, we nemen het voorlopig maar even aan gezien zijn leeftijd. Met het huwelijk van Albertus breekt in ieder geval een periode aan dat belangrijke gebeurtenissen uit het leven van Albertus in de krant worden gepubliceerd. Deels door Albertus zelf

overigens.⁷ Allereerst zien we in de Ommelander courant van 21 september 1804 het bericht van ondertrouw van Albertus en Martje.

* * Heden zyn Ondertrouwd:
A L B E R T U S V O S
APPINGEDAM EN
den 17 Sept. 1804. M A R T J E H I N D R I K S P O S T

In de Ommelander courant van 10 maart 1807 maakt Albertus trots melding van de geboorte van een dochter: Hilje.

* * Heden verlost myn geliefde Huisvrouw M A R T J E H I N D R I K S P O S T, zeer voorspoedig van een welgeschapen D O C H T E R T J E.
APPINGADAM A L B A R T U S V O S.
den 5 Maart 1807.

In 1809 plaatst moeder Vos-Tonkens een rouwadvertentie in de krant, want Hindrik, de jongste broer van Albertus is op 19-jarige leeftijd overleden na een kort ziekbed. Het jaar daarop plaatst Albertus weer een blijde boodschap in de krant, want zijn vrouw schenkt hem een tweede dochter die Helena genoemd wordt.

G E B O O R T E - B E R I C H T.
* * Heden nacht, circa drie uren, werd myn Vrouw M A R T J E H. P O S T, voorspoedig verlost van een welgeschapen D O C H T E R.
APPINGADAM A L B E R T U S V O S.
den 18 van Grasmaand 1810.

Niet lang na de geboorte van deze jongste telg is de familie weer in rouw, want op 16 juni 1810 overlijdt Arend, de jongere broer van Albertus op slechts 23-jarige leeftijd.⁸ Nog geen jaar later moet de familie afscheid nemen van moeder. In de Ommelander courant van 10 mei 1811 lezen we namelijk dat moeder Helena Vos-Tonkens na een ziekbed van 8 dagen op 65-jarige leeftijd is overleden.

* * Op heden werd ons door den dood ontrukkt, onze teedergeliefde Moeder H E L E N A T O N K E N S, Weduwe van A. V O S, in den ouderdom van 65 jaren en 07 dagen, na eene ziekte van slechts acht dagen.
Zeer bedroeft over dit gemis, leenigt het techter onze smart, dat wy vertrouwen, dat de overledene dit leven met de eeuwige gelukzaligheid heeft verwisfeld.
APPINGEDAM A. V O S,
den 4 Mei 1811. mede uit naam myner Zuster en Zwagers

Behalve deze familieberichten lezen we in de kranten niets terug over de brouwerij, geen positieve berichten, geen negatieve berichten. Dat alles verandert in 1813.⁹

Faillissement

In de archieven van Appingedam is niets terug te vinden over het verloop van de brouwerij. Gelukkig maken de kranten wel uitgebreid melding van het financiële gewag van de brouwer. In het Advertentieblad van Groningen van 2 februari 1813 lezen we dat er een raadsman door de 'Regtbank ter Eerste Instantie van het tweede arrondissement van het departement Wester-Eems' wordt benoemd en er wordt geadviseerd om 'geen verbintenissen hoegenaamd ook met hem [Albertus, red] in te gaan zonder medeweten van de raadsman'. Tevens wordt in de advertentie iedereen opgeroepen die nog iets schuldig is aan de boedel van Albertus óf aan wie Albertus nog iets schuldig is zich te melden voor 8 februari a.s.¹⁰ In een volgende zitting gehouden op 13 maart 1813 wordt door dezelfde rechtbank het faillissement uitgesproken.¹¹

L E E D E L

****** By Vonnis van den Regtbank ter eerster instantie zitting houdende te *Appingadam*, als waarnemende de functien van den Regtbank van Koophandel, in dato den^o achttienden Maart 1800 dertien, is **ALBERTUS VOS**, Bierbrouwer, wonende te *Appingadam*, verklaart te zyn in staat van faillissement; en zyn daar by tot Regter-Commissaris benoemd den Heer en Mr. J. R. VAN SYSEN, en tot Agenten de Heeren Mr. B. H. FEITH en Mr. R. T. MEES, wonende beide te *Appingadam*, en alle formaliteiten, voorgeschreven by art. 449 tot 455, van het Wetboek van Koophandel, zyn daar by bevolen.

Gedaan ter Griffie van voornoemde Regtbank den 13 Maart 1813.

P. P. H. D U C L O U X,
Griffier.

Hiermee komt formeel een einde aan een familiebedrijf dat ongeveer 100 jaar onafgebroken heeft bestaan en zijn oorsprong vindt in Groningen stad. Met deze enorme zakelijke tegenslag is de ellende voor de familie Vos-Post nog niet voorbij, want in mei wordt Albertus ziek. Na slechts 5 dagen is voor Albertus de strijd gestreden en sterft hij op 28-jarige leeftijd in bijzijn van zijn vrouw die zijn overlijden via de krant wereldkundig maakt.

****** Heden middag te 12 uren, trof my de zwaarste slag mynes levens! daar het den vrymagtigen God behaagd heeft, myn dierbare Echtgenoot **ALBERTUS VOS**, door den dood uit myne liefde armen weg te rukken; na eene ziekte van slechts 5 dagen, in den ouderdom van 28 jaren en bykans 7 maanden, in het negende jaar onzer Echtverbintenisfe. Als eene verlatene Weduwe, met myne thans twee Vaderloze Kinderen, in diepen rouw gedompeld, wensch ik my te onderwerpen, aan den wil van Hem, die het geheeläl regeert, en belooft te zullen zyn een Man der Weduwen en Vader der Wezen, terwyl ik vertrouwe, dat ieder in deze myne bittere omstandigheden deel zal nemen.

Appingadam
den 21 Mei 1813.

MARTJE H. POST,
Wedw. van **ALBERTUS VOS**.

Mogelijk zijn er nog schulden te voldoen. In april 1814 laat Reinder Frima namens Martje een advertentie in het Advertentieblad van Groningen plaatsen met daarin de aankondiging van de verkoop van de onroerende goederen van wijlen Albertus en Martje:

- '1. Eene Behuizinge zynde een Bierbrouwery, staande te Appingedam, bestaande in een Woning met diverse Vertrekken, Brouwhuis in een afgezonderde Schuur en een Tuin daar achter, met alle daarby behorende Gereedschappen en Boere Beslag
2. Den Vollen Eigendom van 12 Grazen Land, gelegen aan de Netweg by Appingedam.
3. De vaste en altoosdurende Beklemming van 8 Grazen Land, mede by Appingedam, in 2 onderscheidende stukken gelegen, doende jaarlyks tot hure 38 gl.'¹²

Wat de verkoop heeft opgebracht, is niet onderzocht. Na het overlijden van Albertus trouwt Martje in 1815 te Bierum met bakker Arent Hindriks Riepma (1792-1857).¹³ Martje schenkt hem nog een aantal kinderen en overlijdt in 1829.

Genealogie (fragment)

Albertus Vos, geb./ged. Appingedam 23-10/31-10-1784, brouwer, overl. Appingedam 21-5-1813, tr. Holwierde 14-10-1804 Martje Hendriks Post, ged. Holwierde 10-9-1786, overl. Oosterwijtwerd 26-9-1829, dr. van Hindrik Geerts Post (1745-1808) en Hilje Harms (1744-1806).

Uit het huwelijk:

1. Hilje Albertus Vos, geb. Appingedam 5-3-1807, overl. Appingedam 13-7-1872, tr. Appingedam 7-1-1837 Andries Jozua Rozinga, ged. Appingedam 24-8-1806, visser, overl. Appingedam 17-6-1855, zn. van Josua Drewes Rozinga en Hindrikje Pieters Schuit.
Uit dit huwelijk:
 - a. Jozua Rozinga, geb. Appingedam 24-4-1840, dagloner, overl. Appingedam 9-11-1916, tr. Appingedam 21-5-1870 Siebrig Koning, geb. Noordbroek 28-7-1839, dienstmeid, overl. Appingedam 16-2-1917.
 - b. Hindrikje Rozinga, geb. Appingedam 28-1-1843, overl. Appingedam 3-9-1925, tr. Appingedam 10-11-1883 Jan Hansen, geb. Appingedam, 14-10-1840, omroeper, overl. Appingedam 21-10-1921.
 - c. Hendrik Rozinga, geb. Appingedam 25-04-1846, scheepstimmerman, overl. Appingedam 10-5-1924, tr. 1 Appingedam 7-9-1872 Cornelia Vos, geb. Appingedam 17-10-1843, overl. Appingedam 7-8-1878, tr. 2 Appingedam 20-5-1882 Maria Korringa, geb. Schildwolde 2-12-1844, overl. Appingedam 7-11-1893.
2. Helena Albertus Vos, ged. Appingedam 18-4-1810, overl. Appingedam 19-12-1838, tr. Johannes Geerts Pool, ged. Appingedam 23-3-1806, verwer, overl. Leeuwarden 8-3-1847, zn. van Geert Hindriks Pool en Auke Jans Frima.

Uit dit huwelijk:

- a. Auke Pool, geb. Appingedam 19-2-1831, werkvrouw, overl. Farmsum 17-3-1888, tr. Delfzijl 26-5-1859 Jan Ruiten, geb. Farmsum 17-10-1831, dagloner, overl. Farmsum 17-5-1876.
- b. Martje Pool, geb. Appingedam 12-1-1833, overl. Appingedam 5-5-1897, tr. Appingedam 19-5-1860 Derk Broos, geb. Appingedam 27-5-1835, touwslagersknecht, overl. Appingedam 27-9-1911.

- c. Geert Pool, geb. Appingedam 17-12-1835, buitenvaarder, overl. Appingedam 26-6-1910, tr. Appingedam 29-5-1865 Eltje Dina Groenboom, geb. Appingedam 11-12-1839, naaister, overl. Appingedam 28-2-1918.
- d. Grietje Pool, geb. Appingedam 21-11-1838, overl. Appingedam 13-2-1841.

Noten:

- 1- Gelegan aan het Damsterdiep Noordzijde. Werd in 1771 door Arent verkocht.
- 2- Benevens deze leden van de familie Vos waren er nog andere leden van de familie Vos die bierbrouwer waren, maar die in dit artikel niet behandeld worden. Voor de bovengenoemde vier personen is gekozen, omdat zij allen een voorouder zijn van de auteur van dit artikel.
- 3- Dit artikel is bedoeld als een preliminair verhaal om uiteindelijk uitgebreider onderzoek te verrichten naar de familie Vos.
- 4- In de doopakte van Albertus wordt vader genoemd als 'Schutten-richter' (in 1787 ook nog).
- 5- Hoft, 1990, p. 97.
- 6- Een jaar later trouwt Arent, de jongere broer van Albertus. Broer Arent gaat recht tegenover het pand van de brouwerij wonen in de Solwerderstraat (Hoft, 1990, p. 88).
- 7- Blijkbaar heeft Albertus voldoende financiële middelen om familieberichten in de kranten te plaatsen.
- 8- Ommelander Courant 22-6-1810, p. 2.
- 9- In 1810 behoort Albertus tot de hoogst aangeslagenen van Appingedam (Doornbos, 1995, p. 140.)
- 10- Advertentieblad van Groningen, 2-2-1813, p. 2.
- 11- Advertentieblad van Groningen, 30-3-1813, p. 2.
- 12- Advertentieblad van Groningen, 8-4-1814, p. 3.
- 13- Ten tijde van het huwelijk met Arent woont Martje in Holwierde (bron: BS Bierum, Huwelijksregister 1815, akte 27).

Dood zonder akte

Eppo van Koldam, Groningen

Wij zijn gewend, dat we in allegroningen.nl altijd wel een akte van overlijden kunnen vinden. Maar soms lukt dat niet. Dat ligt niet aan allegroningen.nl of vergelijkbare sites, maar aan het feit, dat er gewoon geen akte is. Een bekende groep waar dit verschijnsel zich voordoet zijn de zeelieden en dan uiteraard vooral in de 19e eeuw. Als een schip met man en muis vergaat, is er niemand om aangifte te doen en ontbreekt vaak een akte van overlijden. Mijn verhaal gaat echter niet over een zeeman, maar over een landarbeider te Noordlaren: Hinderk Hoving.

Hinderk Hoving

Hinderk Hoving is gedoopt op 30 juli 1758 te Noordlaren. Hij is - eveneens te Noordlaren - op 9 mei 1791 getrouwd met Hillegien Harms. Uit dit huwelijk worden acht kinderen geboren. Ik verwijs naar de bijgevoegde parenteel. Maar wanneer is Hinderk Harms nu overleden? Ondanks driftig zoeken met behulp van de hulpattributen * en ? blijkt een overlijden niet te vinden. Niet in allegroningen.nl en ook niet – Noordlaren ligt tegen de provinciegrens aan – in alledrenten.nl. Zou hij dan overleden zijn voor de invoering van de burgerlijke stand? Qua leeftijd kan dat en zijn jongste zoon is geboren in 1810. Een overlijden in 1810 of 1811 is dan mogelijk. Uit andere gegevens blijkt echter, dat we deze optie moeten schrappen. Zo is

Hinderk Hoving in levenden lijve aanwezig bij het huwelijk van zijn zoon Harm Hoving met Hilligien Kramer op 14 mei 1820 te Haren.

Gemeentearchief als bron

De archieven van de gemeenten in onze provincie bieden veel informatie, maar ze zijn moeilijk toegankelijk. Dat geldt zeker voor de 19e eeuw. Van een zaaksgewijze inrichting van het archief is in die periode geen sprake. Veel besluiten en soms zelfs hele verordeningen moet je opzoeken in de notulen van vergadering van de gemeenteraad of van het college van schout/burgemeester en assessoren/wethouders. Andere bronnen, waarin veel informatie verstopt zit, zijn de mappen met ingekomen stukken of de boeken met afschriften van de verzonden brieven. Als je niet weet in welk jaar je moet zoeken, is dat dus zoeken naar een speld in een hooiberg. Zelf probeer ik de historie van de gemeente Haren in beeld te brengen. Bij dat onderzoek volg ik de omgekeerde volgorde, ik trek langzaam de gehele hooiberg uit elkaar en zo vind ik nu en dan wat 'spelden'.

Hinderk Hoving overleden

De eerste in dit verband interessante vermelding is een afschrift van een brief dd 1 april 1841 van de burgemeester aan de officier van justitie te Groningen. "Ik heb de eer bij deze toe te zenden het inliggend proces verbaal door mij heden nademiddag opgemaakt van het verzuim van aangifte van overlijden van Hindrik Hoving, boerenarbeider van beroep, gewoon hebbende te Noordlaren, en van het begraven van diens lijk bevorens dat de aangifte van overlijden had plaats gehad. Daar het mij is voorgekomen, dat ik de inschrijving in het register van overlijden niet mogt bewerkstelligen, nadat de overledene reeds is begraven, zonder daartoe eene regterlijke autorisatie te hebben ontvangen, zoo heb ik de eer uw gevoelen in deze te verzoeken, en ingeval zulks nodig is de autorisatie tot de inschrijving te mogen ontvangen."

De officier wil de dader vervolgen

Maar zo eenvoudig als de burgemeester de zaak denkt op te lossen, gaat dat niet. Althans niet in de ogen van de officier van justitie. In de map ingekomen stukken vinden we zijn brief van 3 april 1841. Hij verzoekt de burgemeester "nader te willen inquireren op het punt wie de persoon geweest is, die het lijk van Hendrik Hoving heeft doen ter aarde bestellen. Die persoon uitvondig gemaakt zijnde, gelieve u denzelven nopens de toedragt der zaak te ondervragen en zijne verklaring aan mij te doen geworden". Voorts complimenteert hij de burgemeester met zijn optreden: "U heeft zeer wel gedaan door in de gegeven omstandigheden niet over te gaan tot het opmaken der overlijdensakte, wat de tot het dresseren derzelve behoorlijke autorisatie betreft, gelieve u de belanghebbenden aan mij te verwijzen, opdat ik hen dienaangaande de noodige inlichtingen kan geven."

Op 8 april 1841 heeft de burgemeester zijn huiswerk gedaan en kan hij reageren naar de officier van justitie. "Ik heb de eer u toe te zenden drie summiere verhooren op heden door mij gehouden, over de personen welke ik vermeen betrokken te zijn in de zaak van het begraven van Hindrik Hoving en wel in de eerste plaats over Harm Hoving, zoon van de overledene, over Lucas Homan, als boekhoudend diacon en over Berend Marring, schoolmeester te Noordlaren, welke ik vermeende, dat met de registers van begravenissen was belast. Uit de ontvangen antwoorden van deze drie personen is het mij voorgekomen, dat

er geen moedwillig verzuim heeft plaats gehad en dat de bijzondere omstandigheden dat de overledene kinderen heeft buiten de kom van de gemeente wonende, die als zeer oppassende menschen algemeen geacht zijn, aanleiding heeft gegeven, dat er een wederkerig vertrouwen van de bloedverwanten op de boekhoudende diacon en van deze op de bloedverwanten bestond, zoodat beide de aangifte aan elkander overlatende de naburen intusschen volgen costuum locaal met de begrafenis zijn voortgegaan en het gevolglijk moeilijk is en in alle gevallen bezwarend zal zijn eene eigenlijke overtreden van de wet te designeren”.

De officier van justitie pikt het niet

De officier van justitie neemt geen genoegen met het antwoord van de burgemeester. Hij wil bloed zien en denkt zijn doel te bereiken door twee verantwoordelijken er uit te pikken. “Daar het met opzigt tot de begrafenis van Hinderk Hoving plaats gehad hebbende verzuim, hoe verschonend de omstandigheden ook zijn mogen, niet onvervolgd kan blijven, zoo zie ik mij verplicht u te verzoeken, gelijk ik de eer heb te doen bij deze, om mij, na deswege onderzoek te hebben gedaan, te willen melden, wie den last heeft gegeven tot het graven van het graf in hetwelk Hinderk Hoving op den 31 maart jl. is ter aarde besteld, gelijk mede wie ter gelegenheid der begrafenis bevel heeft gegeven tot het opnemen van het lijk en de overbrenging van hetzelfde naar de begraafplaats, welk laatste punt mijns inziens zal kunnen worden uitvondig gemaakt door de ondervraging der dragers en andere bij de ter aardebestelling aanwezig geweest zijnde personen”.

De costuum locaal

De burgemeester laat zich echter niet vermurwen. De officier is gewend hoe het in de stad bij een begrafenis werkt, maar in een dorp als Noordlaren gaat dat heel anders. “Het is mij niet mogelijk geweest bepaaldelijk uitvondig te maken wie de last tot het begraven van het graf in hetwelk Hendrik Hoving op den 31 maart jl. is ter aarde besteld heeft gegeven, evenmin wie ter gelegenheid der begrafenis bevel tot het opnemen van het lijk en de overbrenging van hetzelfde naar de begraafplaats gaf. De verklaringen komen algemeen hierop neer, dat alles bij deze begrafenis volgens plaatselijk oeroud gebruik als nabuurdienst is behandeld, waarbij elk nabuur zijne verplichting hetzij tot het afleggen van het lijk, hetzij het aanzeggen van het overlijden, het graven van het graf, het luiden van de klokken, etc. , kennende, zulks vanzelve, na dat hun de dood bekend was gemaakt, bewerkstelligen, zonder dat daarbij iemand is die, zooals in steden of groote gemeenten de algemeene directie voert, dat op dezelfde wijze ook de familie en naburen zich op de dag van de begrafenis hadden verenigd in het sterfhuys en het lijk, toen de klok het gewone uur van begraving sloeg, was opgenomen en naar de begraafplaats gebragt”.

De afloop

Met de bovengenoemde brief – op 11 mei 1841 – eindigt de ‘zaak Hinderk Hoving’. De officier heeft geen dader. We hoeven dus niet verder te zoeken in de archieven van de rechtbank. En er is ook niemand, die zich alsnog heeft ingespannen voor het opmaken van een overlijdensakte. Zo rust Hinderk Hoving, die wettelijk gezien nog in leven is, al jaren in ruste naast de kerk te Noordlaren.

Korte parenteel Hinderk Hoving

Hinderk Hoving, zoon van Egbert Hovingh en Hinderkien Westerbrink, arbeider, wonende te Noordlaren (Wijk A Noordlaren 15), is gedoopt op 30 juli 1758 aldaar, is overleden in maart 1841 aldaar.

Hinderk trouwt op 9 mei 1791 te Noordlaren met Hillegien Harms, dochter van Harm Jans en Etje Heins. Hillegien, geboren te Noordlaren, is gedoopt op 10 december 1769 aldaar, en is overleden op 6 februari 1830 aldaar, is als overleden aangegeven op 9 februari 1830 te Haren (aangever overlijden was Harm Hoving (zie I.3); getuige aangifte overlijden was Tonnis de Boer).

Van Hinderk en Hillegien zijn acht kinderen bekend:

1. Egbert Hoving, gedoopt op 24 juli 1791 te Noordlaren, overleden op 3 oktober 1816 te Zuidlaren.
2. Ettien Hoving, geboren op 11 januari 1794 te Noordlaren, overleden op 2 juli 1857 te Vries. Ettien trouwt op 25 mei 1826 te Zuidlaren met Jacob Roelofs Nijland, timmerman, geboren ca. 1782 te Rolde, overleden op 4 december 1858 te Vries.
3. Harm Hoving, arbeider, geboren op 7 februari 1796 te Noordlaren, overleden te Noordlaren op 6 september 1862. Harm trouwt op 14 mei 1820 te Haren met Hinderkien Kramer, dochter van Hinderk Harms Kramer en Margien Peters Postma, geboren te Haren en aldaar gedoopt op 1 april 1792, overleden op 31 oktober 1860 te Noordlaren.
4. Grietien Hoving, geboren te Noordlaren en aldaar gedoopt op 11 mei 1800, overleden op 22 oktober 1861 te Taarlo. Grietien trouwt op 11 november 1830 te Haren met Roelof Martinus Beens, boerenknecht, geboren op 1 november 1801 te Anloo, overleden op 28 maart 1875 te Balloo.
5. Hinderkje Hoving, geboren op 17 april 1802 te Noordlaren en aldaar gedoopt op 19 april 1802, overleden op 26 december 1867 te Zuidlaren. Hinderkje trouwt op 17 november 1827 te Zuidlaren met Andries Harms Pietersen, zoon van Harm Andries Petersen en Jantien Meints. Andries is geboren op 8 januari 1799 te Noordlaren en aldaar gedoopt op 13 januari 1799, overleden op 29 januari 1866 te Zuidlaren.
6. Maria Hoving, geboren op 28 april 1806 te Noordlaren en aldaar gedoopt op 11 mei 1806, overleden op 24 maart 1848 te Glimmen. Maria trouwt op 29 mei 1847 te Zuidlaren met Jan Veenhoven, zoon van Albert Jurriens Veenhoven en Geesje Jans Bandringa, dienstknecht en stalknecht, geboren op 4 november 1819 te Zuidlaren, overleden op 4 augustus 1899 te Utrecht.
7. Jantje Hoving, geboren op 5 juli 1808 te Noordlaren en aldaar gedoopt op 10 juli 1808, overleden op 19 april 1878 te Odoorn. Jantje trouwt op 20 mei 1837 te Zuidlaren met Jan Geerts Timmer, brievenaarder, geboren in 1805 te Zuidlaren, overleden op 21 juli 1878 te Odoorn.
8. Hindrik Westerbrink Hoving, boerenknecht, geboren op 23 juli 1810 te Noordlaren en aldaar gedoopt op 29 juli 1810, overleden op 27 januari 1875 te Noordlaren. Hindrik trouwt op 30 april 1835 te Haren met Jantien Mulder, geboren op 19 januari 1813 te Gieten, overleden op 25 februari 1880 te Noordlaren.

Bronnen:

Bij het opstellen van dit artikel heb ik gebruik gemaakt van het archief van de gemeente Haren (Deel I, inventarisnummer 74, Ingekomen stukken 1841, en Deel I, inventarisnummer 110, Verzonden brieven 1841 en 1842) en van de gegevens van de burgerlijke stand, zoals opgenomen in allegroningers.nl, alledrenten.nl en wiewaswie.nl.

Allem@@l digit@@l achtenvijftig (58)

Antonia Veldhuis, Veenwouden

Op de website www.altijdstrijdvaardig.nl van Anton Musquetier stond het Provinciaal Bestuur van Friesland met aanvragen vergunningen, handgeschreven brieven, belastingdossiers, dossiers van proces-verbalen, lijsten van gezinshoofden, info over allerlei beroepen,

paspoorten 1914-1918 en nog heel veel meer. Een luilekkerland voor genealogen. Anton stopte augustus 2019 met deze website, maar gelukkig kunt u nu zijn bestanden vinden op de site www.elsinga-s.nl (de website van Marga en Sietze Elsinga) onder *van altijdstrijdvaardig*, rechts op de site: Anton Musquetier, Index Provinciaal Bestuurlijk Archief, Bedelaars, Kolonisten, Vondelingen, Wezen, Gevangenisboeken, Friezen en Groningers in Nederlands-Indië en Kerkarchieven van Friesland. Overzichten en bidprentjes zijn te doorzoeken via *Bijgewerkt*.

De indexen die u altijd op www.gahetna.nl kon vinden zijn ook verhuisd. Ze zijn nu te zien op de website www.nationaalarchief/onderzoeken. Als u daar *indexen* aanklikt krijgt u 125 indexen in een alfabetische lijst. Dit zijn onder andere: Overleden militairen in Franse hospitalen, Krijgsraad, Suriname, Curaçao, Hof van Holland, Landmacht, Defensie en Marine. Bij sommige items zijn foto's gevoegd, zoals bij *Oranjehotel Doodenboeken* (strafgevangenis) en bij de Strafgevangenis Den Haag. Als u bij *Zoeken naar*: een naam intikt en *Zoeken* geeft krijgt u het aantal treffers, uit welke index het komt en de periode. Veel indexen zijn te downloaden en van veel vermeldingen zijn scans in te zien. Voor de liefhebbers van statistieken wat cijfers van deze site: Inventarissen (6984), Fotocollectie (1.098.931), Kaarten (9148), Indexen (125), Zoekhulpen (139), Onderzoeken (83), Nieuws (15 en Agenda (4).

Kijk ook (weer) eens op de site van de Groninger Archieven (www.groningerarchieven.nl). Het aantal treffers na het intikken van het woord 'scans' in het zoekscherm is weer toegenomen, u krijgt nu 202 treffers. Het betreft dus dat aantal toegangen waaruit aktes zijn gescand. Dit kan een scan zijn, maar ook (grote) delen uit de toegang. Mogelijk noemde ik het al eens, maar van het Stadsbestuur van Groningen zijn de Resoluties van Burgemeesters en Raad uit de jaren 1605-1795 gescand. Het zijn de inventarisnummers 1 tot en met 61, het toegangsnummer is 1605. Van sommige boeken is de transcriptie (vertaling) aanwezig, zoals bijvoorbeeld de rekestboeken van 1718-1720. Links staan klein de bladzijden, in het midden de akte groot en rechts wat erin staat. De microfiches van het bevolkingsregister van de provincie Groningen over de periode 1850-1900, die zich op de studiezaal van de Groninger Archieven bevonden, zijn gescand. Men is bezig ze toe te voegen aan de website www.allegroningers.nl. Hoogezand, Sappemeer en Groningen staan al (elders) online, Groningen zal binnenkort ook op allegroningers te zien zijn. T.z.t. worden er indexen op gemaakt, tot dan dient u de indexen op de fiches (scans) te raadplegen. Wilt u op deze site de memories van successie zien, dan dient u onder *type registratie* het item *registratie* te selecteren. Verder worden archiefstukken die in slechte staat verkeren met voorrang gescand. Aanvulling: Wat de vertaling van resoluties en rekesten betreft: dat is een publieksproject (Open het Stadsbestuur) waar mensen zich nog steeds voor kunnen opgeven.

Nu zal niet iedereen het fotobewerkingsprogramma Paint Shop Pro hebben, maar mogelijk heeft u toch wat aan de oplossing van mijn volgende probleem. Het lukte me niet een door mij bewerkte foto op te slaan als jpg. Toen ik voor *opslaan als* tif koos deed hij het ineens wel. Wel kreeg ik de mededeling dat er mogelijk geen exif-gegevens zouden worden opgeslagen: Exchangeable Image File Format. Oftewel onder andere datum, tijdstip en type camera zouden niet meer te zien zijn. Wel het aantal pixels en dpi. Voor mijn doel had ik die exif niet nodig, dus het werd een tif. Mocht ik de afbeelding later toch als jpg willen, dan verander ik gewoon de extensie, de letters achter de punt. De pc zegt dan dat het bestand mogelijk onbruikbaar

wordt, maar dat was bij mij nog nimmer het geval. Voor de zekerheid een kopie maken is wel aan te bevelen, je weet maar nooit. Ik vond de oplossing via google op een Forum. Natuurlijk kunt u de tiff ook gewoon in een programma zoals inlezen en bewaren als jpg. Er zijn ook online conversietooltjes te vinden. Wilt u weten wat u met deze metagegevens kunt, kijk dan eens op <https://fotografievoorbeginners.nl/wat-is-exif>.

Ik heb maar weer eens mijn eigen raad opgevolgd en een instructie gelezen. Weliswaar gevonden nadat ik een probleem had, maar toch. Sinds kort heb ik Windows 10 (mijn vorige pc begon na 9 ½ jaar allerlei problemen te geven), dus is er ineens een heleboel anders. Bij het vergrootglas tikte ik *Aan de slag* in, waarna een keur van items tevoorschijn komt. Ik heb ineens, als ik wil, een Verteller tot mijn beschikking, kan lettergrootte aanpassen en nog veel meer. Maar dat moet ik nog even goed lezen.

<http://www.lidmatengroningen.nl/Woorden.htm> geeft de verklaring van termen die u in lidmatenboeken kunt tegenkomen, woorden uit de 17e en 18e eeuw. De 'vreemde' woorden staan alfabetisch. Zoeken kan ook per letter. De woordenlijst krijgt in het Lidmaten-project een nieuwe bestemming net als de bestaande transcripties. Ze worden als pdf straks ergens op de site aangeboden. Waar dat is is nog niet bekend. Er worden trouwens nog vrijwilligers gevraagd.

Fotos.serc.nl ("samen bouwen we een groot en nostalgisch naslagwerk op") geeft oude foto's van Nederland, gerangschikt per provincie. Onder de naam staat het aantal beschikbare afbeeldingen. Onder *Bijzonder* staan diverse onderwerpen, zoals Nostalgie van vroeger, Trams, Oude automerken, klederdracht enz.

Het Nationaal Archief heeft in samenwerking met veel instellingen wereldwijd (o.a. Klokkan Technologies uit Duitsland) ruim 400.000 kaarten doorzoekbaar gemaakt op tijd en andere kenmerken. Oldmapsonline.org: ontdek de cartografie uit het verleden. Via de zwarte button kunt u een plaats zoeken, de rode zegt dat u door oude kaarten kunt bladeren. Ik klikte op de zwarte knop en tikte *Groningen* in. Op de rechterkant van het scherm verschijnen de kaarten. De site is in het Engels.

Ineens was mijn taakbalk, onderaan het scherm, verdwenen. Nu staan alle pictogrammen wel op het Bureaublad, maar toch wilde ik hem opnieuw. Ik ben ongetwijfeld niet de enige met dit probleem, dus weer even op google gezocht. Geen van de oplossingen sprak me aan, te ingewikkeld. Tot ik een bekende tegenkwam. De oplossing voor veel problemen: sluit uw computer af en start hem opnieuw. Mogelijk is uw probleem dan opgelost. Bingo! Hij is er weer. Werkt ook voor veel andere problemen.

Voor een artikel was ik een akte nodig die zich in het Gelders Archief bevindt. Niet echt naast de deur. Gelukkig doet dit archief aan 'Scanning on demand'. Zoek het archiefstuk en klik daar het teken rechtsboven aan. Het scannen is gratis. Na aanvragen krijgt u een mail met de mededeling dat het in behandeling is, als het gescand is krijgt u bericht.

BHIC (Brabants Historisch Informatie Centrum) gaat nog een stapje verder.

Ik vond het gezochte niet en vroeg via de chat (rechtsboven in scherm *Online op dit moment*) advies. De mevrouw waarmee ik chatte vroeg een ogenblikje geduld en gaf toen de stukken die wellicht voor mij iets konden opleveren.

Nog een paar archieven die deze service verlenen: Gemeentearchief Amsterdam, Regionaal Archief Tilburg en Het Utrechts Archief. Nog niet alle archieven doen mee.

Tip: in mijn digitaals zeg ik af en toe 'adres intikken' of 'tik de volgende link'. Mensen die dit tijdschrift digitaal krijgen kunnen volstaan door de link aan te klikken, eventueel tegelijk met de *ctrl* toets.

Zoekvraag

Klaas Jansen, klaas.jansen@stedli.ch

Bij mijn onderzoek naar de voorouders van mijn zwager kom ik terecht bij het echtpaar: Popcke Dercks en Elteke de Sigers, gehuwd 22 oct. 1699 in Oldehove.

M.b.t. Elteke heb ik volgend overzicht samengesteld:

Elteke Christina de Sighers(Sijgers/Zijgers) was gehuwd met Maendelt Gerrijts/Minnolt Gerrijts. Zij laten op 22 sep. 1693 een kind Enno dopen in Noordhorn. Het echtpaar wordt op belijdenis 8 sep. 1695 in Noordhorn in het register van lidmaten vermeld (op Oxwert).

Vervolgens komt zij, volgens het lidmatenregister van Grijpskerk, als weduwe van Minnolt Gerrijts, op 5 jun. 1698 met attestatie van Noordhorn naar Grijpskerk.

In de ledenlijst van feb./mrt. 1694 is ook Enna Maria tho Nansum, wed. van de Ed. Heer Wolter de Sijgers geregistreerd (op de Ruigewart en Commersijl).

In Oldehove trouwt Elteke de Sijgers (zonder Christina) van Grijpskerk op 22 oct. 1699 met Popcko Dercks van Oldehove.

In Oldehove worden volgende kinderen gedoopt:

Derck - 15 apr. 1706, een maand oud (alleen de vader vermeld).

Arent Alberts - 24 jul. 1707, geb. 20 juli (vader en moeder vermeld).

Anje - 10 nov. 1709 (vader en moeder vermeld).

Aefke - 28 jun. 1711 (vader en moeder vermeld).

In Oldehove ondertrouwt Elteke Christina de Sijgers van Oldehove op 25 mrt. 1714 met Hintse Wijbes van Niehove. Zij trouwen 15 apr. 1714 te Niehove.

In het lidmatenregister van Niehove is dit echtpaar in 1721 geregistreerd. Zij vertrekken met attestatie op 24 mrt. 1726 naar Burum (Kollumerland).

In het lidmatenregister van Burum worden zij ingeschreven op 31 mrt. 1726, als van Niehove ingekomen.

Elteke Christina is overleden voor mei 1734, want Hinse Wijbes van Burum ondertrouwt dan in Grijpskerk met Dijke Jans van Grijpskerk.

Mijn vraag: Is Elteke en Elteke Christina één en dezelfde persoon?

En aansluitend daaraan: Zou zij een dochter van Wolter de Sighers en Enna Maria tho Nansum kunnen zijn?

Nieuws van de Archieven

Teijo Doornkamp, Peize

Groninger Archieven, Cascadeplein 4, tel. 050-5992000;

www.groningerarchieven.nl

Het betreft een greep uit de (genealogische) werken die zich nieuw

bevinden in de bibliotheek van de Groninger Archieven. U kunt deze boeken aanvragen.

32355 *Genealogie van de familie Botje*, Marten Jan Botje, Alkmaar, eigen uitgave, 2018, 106 p.

32380 *Pioniers van het volksgeluk : verhalen achter oude graven op de begraafplaats van Oude Pekela*, Inge Dekker, fotografie Duncan Wijting en Inge Dekker, Stichting Oude Groninger Kerken, 2019, 30 p.

32384 *The Hazekamp Family Genealogy : the ancestors and descendants of Frederik Wilhelm Hazekamp & Renske Tiemens of the Netherlands and New Jersey*, Robert John Hazekamp Jr., Lorraine Hazekamp Scanlon, eigen uitgave, 2015, 242 p. Met register.

32461 *Mariakerk 't Zandt (Gr.) : de grafzerken op het kerkhof, 'meer asdat er ien kerkebouken optaikend ston' (Jan Boer)*, Ger Snaak, Hardenberg, eigen uitgave 2019, 286 p. Met lit. opgave.

32510 *Petrus' Pieterpad : een kroniek van de familie Sips*, Jacques van der Ham, Maastricht, eigen uitgave, 2018, 436 p. Met lit. en bronnenopgave in voetnoten.

32528 *Een Deftig Huys met een fraay Hoff : de geschiedenis van een oud Gronings huis en het omringende havenkwartier*, Rienk Bijma, Assen, 2019, 528 p. Bouw- en bewonersgeschiedenis van het adres Zoutstraat 16 en de omliggende buurt. Met lit. en bronnenopgave, met register.

32583 *Eer tegen eer : een cultuurhistorische studie van schaking tijdens de Republiek, 1580-1795*, Rolf Hage, Hilversum, Verloren, 2019, 280 p. Met aandacht voor enkele Groninger dames waaronder Aaltje Olinga en Truda Clant. Handelseditie van een proefschrift VU Amsterdam. Met lit. en bronnenopgave, met register.

Geschiedenis Literatuur Architectuur Natuur
Duitse boeken voor Duitse prijzen

Boeken over Groningen

BOEKHANDEL
GODERT WALTER

Oude Ebbingestraat 53
9712 HC Groningen

050-312 25 23
info@godertwalter.nl
www.godertwalter.nl

Boekenrubriek

Teijo Doornkamp, Peize, redacteur

Ook deze keer weer een aantal boeken die een raakvlak hebben met onze provincie en haar geschiedenis en die ook langs onze hobby de genealogie schuren. Misschien aan uw aandacht ontsnapt, omdat u over ver woont, kunnen zij u toch nog inspireren en verrijken. De meeste regio boeken verschijnen namelijk in de eigen regio.

Verschenen boeken

Een leven vol rijtuigen, het Nationaal Rijtuigenmuseum in 60 vertellingen - het nationaal Rijtuigmuseum in Leek gaf ter viering van het 60 jaar bestaan een rijk geïllustreerd Jubileumboek uit, met 60 vertellingen, historische verhandelingen, columns, en andere interessante, ontroerende en verrassende verhalen. Te koop in de museumwinkel op Nienoord voor € 24,95.

De kerk als tijdmachine - Martin Hillenga en Stefan de Keijser (tekeningen) tonen de geschiedenis van vrijwel iedere Groningse kerk op een wierde met tekst en fraai ingekleurde tekeningen. Een prentenboek voor jong en oud. Te koop bij wbooks.com voor € 14,95.

De Bosatlas van de Wadden - Noordhoff Atlasproducties toont dit mooie stukje Friesland en Groningen. Honderden kaarten, illustraties en foto's van luchtfotograaf Karel Tomei en van de maker van de bioscoopfilm WAD, Ruben Smit, geven een samenhangend beeld van dit unieke stukje Nederland. Te koop bij Noordhoff voor € 29,95.

De atlas van Acker Stratingh, kartering van de Groninger bodem, wierden en waterstaat (1825-1839) - Medicus en historicus Gozewinus Acker Stratingh tekende begin 19e eeuw geologische kaarten van Groningen. Deze werd als kaartencollectie in 1837 uitgegeven, als één van de eersten op dit terrein ter wereld. Reinder Reinders toont en beschrijft deze collectie. Te koop bij Barkhuis en Bol voor € 49,95.

In de voetsporen van Schnitger : een reis door de Groningse en Nedersaksische orgeltuin - Erfgoedpartners stelde een gids samen over de geschiedenis van de prachtige orgels in het Groninger land (en over de grens in Duitsland), waaronder die van Arp Schnitger. De gids is gratis op te halen bij Erfgoedpartners aan het Lopende diep 8 te Groningen of tegen portokosten op te sturen.

Herinneringen : de autobiografie van Nederlands bekendste feministe en eerste vrouwelijke arts / Aletta H. Jacobs - De memoires van Alette Jacobs, geboren in Sappemeer, de eerste vrouw die een universitaire studie afrondde en aanvoerder in de strijd voor vrouwenrechten. Een nieuwe editie ter gelegenheid van het verkrijgen van het vrouwenkiesrecht in 1919, ingeleid en geannoteerd door Mia Meijer. Te koop bij Bol voor € 22,90.

Bestuur van de afdeling Groningen

Voorzitter en plaatsvervangende afgevaardigde

E.M. van Koldam P.J. Noël Bakerstraat 86, 9728 WD Groningen

voorzitter@groningen.ngv.nl
06-22376299

Penningmeester, vice-voorzitter en afgevaardigde

H. Boels Stadsweg 47, 9791 KA Ten Boer

penningmeester@groningen.ngv.nl

Secretaris en PR

S. Dallinga Iemstukken 75, 9407 KK Assen

secretaris@groningen.ngv.nl
06-28846667

Bestuurslid

T.H. Doornkamp Esweg 18, 9321 BN Peize

050-5034497

Redactie GroninGEN

K. Bijsterveld Burchtweg 7, 9771 BA Sauwerd

redactie@groningen.ngv.nl

T.H. Doornkamp Esweg 18, 9321 BN Peize

050-3061570

050-5034497

Knipseldienst

M. Becker-Jager Frankrijklaan 49, 9501 RN Stadskanaal

knipseldienst@groningen.ngv.nl

Webredactie

S. Dallinga Iemstukken 75, 9407 KK Assen

webmaster@groningen.ngv.nl

T.H. Doornkamp Esweg 18, 9321 BN Peize

06-28846667

050-5034497

Website NGV afdeling Groningen ontdekkjouwverhaal.nl/onze-afdelingen/groningen

Inhoud GroninGEN

september 2019, nummer 3, jaargang 26

Voorwoord	65
Digitaal toezenden GroninGEN	65
Van de voorzitter	66
In memoriam Anders Daae	67
Afdelingsprogramma	67
Dag van de Groninger Geschiedenis 2019	68
Basiscursus Genealogie	69
Project Lidmaten Gezocht	69
Zoeken in een oud fotoalbum (deel 2)	71
"Knol's Koek terug naar Hoendiep"	76
De Waard (cum Grashuis)	79
Het einde van de brouwerij van de familie Vos te Appingedam	82
Dood zonder akte	86
Allem@@I digit@@I achtenvijftig (58)	90
Zoekvraag	93
Nieuws van de Archieven	94
Boekenrubriek	95
Colofon	96

De redactie is niet verantwoordelijk voor de inhoud van de opgenomen artikelen!